

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

CİLT 2

42. KAZI SONUÇLARI TOPLANTISI

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

**42. Uluslararası Kazı, Araştırma ve
Arkeometri Sempozyumu**

**42. KAZI SONUÇLARI
TOPLANTISI**

CİLT 2

**23-27 MAYIS 2022
DENİZLİ**

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI ANA YAYIN NO: 3734/2
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Ana Yayın No: 195/2

Editör

Dr. Adil ÖZME

23-27 Mayıs 2022 tarihlerinde gerçekleştirilen 42. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu Denizli Pamukkale Üniversitesi'nin katkılarıyla gerçekleştirilmiştir.

e-ISSN: 2667-8845

Grafik Tasarım

Nihal KARAPEK

Kapak Fotoğrafi

Bahadır Duman, Tripolis 2021 Yılı Kazı ve Restorasyon Çalışmaları

Not: Kazı raporları, dil ve yazım açısından Dr. Adil Özme tarafından denetlenmiştir. Yayımlanan yazıların içeriğinden yazarlar sorumludur.

Ankara 2023

ULUSLARARASI KAZI, ARAŞTIRMA VE ARKEOMETRİ SEMPOZYUMU YAYIN KURALLARI

Göndereceğiniz bildiri metinlerinin aşağıda belirtilen kurallara uygun olarak gönderilmesi, kitabın zamanında basımı ve kaliteli bir yayın hazırlanması açısından önem taşımaktadır. Bildirilerin yazımında kitaptaki sayfa düzeni esas alınarak;

* Yazılar A4 kağıda, üstten 5.5cm. alttan 5cm. soldan 4.5cm. sağdan 3cm.lik bir boşluk bırakılarak, 10 punto ile, bir satır aralığı olacak şekilde, Times New Roman fontu ile en fazla 10 sayfa yazılmalı,

* Başlık 14 punto, büyük harf ve bold olacak şekilde yazılmalı,

* Bildiri sahiplerinin isimleri başlığın altında, sağ üstte yer almalı, alt alta sıralanmalı ve unvan kullanılmamalı, dipnotta unvan, adı soyadı, bağlı olduğu kurum, şehir, ülke ve e-mail adresi mutlaka yazılmalıdır.

* Metinde ana başlıklar büyük harflerle ve italik, alt başlıklar, baş harfleri büyük ve italik olarak yazılmalı,

* Metin içinde geçen yabancı sözcük ve terimler, örneğin “*in-situ*” italik olarak yazılmalı,

* Metin içinde Milattan Önce gibi çok alışılmış kısıltmalar dışında kısaltma kullanılmamalı, Milattan Önce ve sonra kısaltması: M.Ö., M.S. Erken Tunç Çağı: ETÇ olarak kullanılmalıdır.

* Bölge adlarının ilk harfleri, aynı şekilde yer, coğrafya ve kurum adlarının ilk harfleri büyük yazılmalıdır. Örneğin: Doğu Anadolu, Yakın Doğu, Avrupa, Akdeniz Bölgesi, Dicle Nehri, Ankara Üniversitesi, Türk Tarih Kurumu gibi.

* Ölçü ve ağırlıklar m. cm. mm. lt. gr. şeklinde yazılmalı,

* Dipnotlar metnin altında ve metin içinde numaraları belirtilerek, 8 puntoda yazılmalı,

* Dipnot ve kaynakçada (bibliyografya) kitap ve dergi isimleri italik yazılmalı,

* Harita, çizim ve resimler 15 adetten fazla olmamalı, fotoğraflar JPG veya TIFF olarak gönderilmeli, gönderilen resimlerin çözünürlüğünün en az 300 pixel/inch olmalı,

* Çizimlere (Çizim: 1), resimlere (Resim: 1), haritalara (Harita: 1) olarak alt yazı yazılmalı ve kesinlikle levha sistemi kullanılmamalı,

* Yayım için telif anlaşması gerektiren Googleearth gibi görseller kullanılmamalı,

Yayınlanacak bildiri sayısının artması, kitapların zamanında basımını güçleştirdiğinden, bildirilerinizin sempozyum sırasında teslim edilmesi ya da en geç **1 Ağustos tarihine kadar, yayinlar@ktb.gov.tr** e-mail adresine gönderilmesi gerekmektedir.

Yayın kurallarına uymayan ve geç gönderilen bildiriler kesinlikle yayınlanmayacaktır.

PUBLICATION INSTRUCTIONS

The papers presented in the International Symposium of Excavations, Surveys and Archaeometry will be published as before.

1. In order to complete a high-quality print in time, we kindly request you to send the paper texts in the format specified below:

2. Texts should be written in 10 pages on A4 paper, with Times New Roman and 10 type size within a space of 13.5x19 cm. Line spacing should be 10 points.

3. Heading should be written in bold with 14 typesize and with 14 points of line space. Main headings should be written with capitals, sub-headings with lower letters. Both types of headings should be written in italics.

4. Footnotes should be placed at the bottom of the pages, with their numbers indicated in the text. Footnote texts should be written with 8 type size and line space of 8 points.

5. Book and periodical titles in the footnotes and bibliography should be written in italics.

6. Total number of drawings and photos should not exceed 15. Photos should be either in JPG or TIFF format with at least 300 dpi solution and sent in a separate file.

7. Captions should be added to drawings (Drawing:), photos (Photo:) and maps (Map:). Plate system should not be used.

8. Authors must indicate their names, titles and contact information in their papers.

9. Digital text of the paper should be added to the print-out and both texts should be identical. Otherwise the digital version will be considered default.

As sudden accumulation of papers makes it difficult to complete printing in time, papers should either be submitted during the symposium or sent to yayinlar@ktb.gov.tr until the 1st of August.

The papers that fail to comply with those instructions or that are sent after the deadline will not be published on no account.

İÇİNDEKİLER

Christopher H. ROOSEVELT, Tunç KANER, Christina LUKE KAYMAKÇI ARKEOLOJİ PROJESİ: 2021 YILI KAZI VE ARAŞTIRMA SONUÇLARI.....	9
Claire BARAT, Emine KÖKER GÖKÇE, Ali Metin BÜYÜKKARAKAYA, Jean-François PICHONNEAU, Chamsia SADOZAI, Alvisse MATESSI, Alessio MANTOVAN, Lorenzo CASTELLANO PORSUK-ZEYVE HÖYÜK 2021 YILI ÇALIŞMALARI.....	31
Cumhur TANRIVER, Bora ERTÜZÜN, Aylin Ümit ERDEM, Duygu Sevil AKAR-TANRIVER ESKİ SMYRNA (BAYRAKLI ÖREN YERİ) KAZISI 2021 YILI ÇALIŞMALARI.....	53
Çiğdem MANER KAYALIPINAR 2021 ÇALIŞMALARI.....	69
Çiler ALTINBİLEK-ALGÜL, Orkun Hamza KAYCI, Semra BALCI, Hale TÜMER, Sidar GÜNDÜZALP, Yaşar ÜNLÜ, Songül CEYLAN BALA EŞEK DERESİ MAĞARASI 2021 YILI ÇALIŞMALARI.....	79
D. Burcu ERCİYAS, Ashhan ÇİVİLİDAĞ, Selin ÇERGEL, Özgen SÜTCÜ, Eray ÜNSAL KOMANA 2021 YILI KAZI ÇALIŞMALARI.....	91
Deniz SARI, Harun KÜÇÜKAYDIN, Özge KOCABAŞ, Mert Nadir YAZMACI, Yunus Emre ARAS, Hatice KÜTÜK, Akasya Betül PATAN, Hamza ALADAĞ, Ali ATILLA GEDİKKAYA MAĞARASI KURTARMA KAZILARI 2021 YILI KAZI ÇALIŞMALARI.....	103
Deniz YAŞIN TEPEBAĞ HÖYÜK 2021 YILI KAZI ÇALIŞMALARI.....	119
Derya ŞAHİN APOLLONÍA AD RHYNDACUM KAZILARI-2021.....	135
Derya YILMAZ 2021 YILI KÜLHÖYÜK KAZI ÇALIŞMALARI (İLK SEZON).....	149

Douglas BAIRD, Gökhan MUSTAFAOĞLU, Andrew FAIRBAIRN, Burhan GÖZ 2021 YILI BONCUKLU HÖYÜK KAZISI.....	157
Elif BAŞTÜRK, Safınaz ACIPAYAM, Yarenkür ALKAN, Alparslan EŞSİZ, Nakican AKYÜREK TANIR YASSIHÖYÜK 2021 YILI KAZI ÇALIŞMALARI.....	163
E. Emine NAZA DÖNMEZ, Şeyda ALGAÇ, Tolga AYDIN AMASYA HARŞENA KALESİ VE KIZLAR SARAYI KAZISI 2021 DÖNEMİ ÇALIŞMALARI.....	175
L. Ufuk ERDOĞAN, Erdoğan ASLAN, Yusuf KILIÇ, Nizam ABAY KSANTHOS – LETOON KAZI ÇALIŞMALARI: 2021.....	191
Ergül KODAŞ, Yunus ÇİFTÇİ, Bahattin İPEK, Çağdaş ERDEM, Kazım ÖZKAN BONCUKLU TARLA 2021 YILI KAZILARI.....	215
Erim KONAKÇI, Asuman KAPUCI, Aydın CURA, Fulya DEDEOĞLU, Bora TEMÜR AŞAĞISEYİT HÖYÜK 2021 YILI ÇALIŞMALARI.....	229
Erkan FİDAN, Atalay KARATAK, Sezer SEÇER FİDAN, Mehmet Ali KOCABAŞ, TAVŞANLI HÖYÜK KAZISI 2021 YILI ÇALIŞMALARI (İLK SEZON).....	245
Ersin ÇELİKBAŞ, Ercan VERİM, Sinan EKİNCİ HADRIANOPOLIS 2021 YILI ÇALIŞMALARI.....	255
Ertekin M. DOKSANALTI, İbrahim KARAOĞLAN, Derviş Ozan TOZLUCA, Songül SÖZEL, Kadriye Merve SELEK, Simge Yağmur KILINÇ KNİDOS–BURGAZ–EMECİK APOLLON KUTSAL ALANI KAZI VE ARAŞTIRMALARI: 2021.....	271
Eşref ABAY, Ayça ELALMIŞ, Gürkan ERGÜN, Muhip ÇARKI, Şerife ÇAKAR, Dilek ÖZTÜRK, Ferhat ERİKAN, Settari TARMAN BEYCESULTAN HÖYÜĞÜ 2021 YILI KAZI ÇALIŞMALARI.....	291
Eylem ÖZDOĞAN, Celal ULUDAĞ, Nizar POLAT SAYBURÇ 2021 İLK DÖNEM ÇALIŞMALARI.....	307

Yusuf KIRAÇ, F. Arzu DEMİREL, Berna ALPAGUT, Deniz DEMİRAL, Yeter DİLEKÇİ, Erdal YİĞİT SİNAP FORMASYONU KAZILARI DELİKAYINCAKTEPE 2019 ve 2021 YILI KAZILARI.....	323
Fatma ŞAHİN, Celal ULUDAĞ ÇAKMAKTEPE KAZISI 2021 YILI İLK SEZON ÇALIŞMALARI.....	339
Mete AKSAN, Güler ATEŞ, Yavuz AYDIN, Eşref ERBİL, Bernhard LUDWIG, Ulrich MANIA, Felix PIRSON, Harun TAŞKIRAN BALLIK MAĞARASI (DİKİLİ İLÇESİ) KAZISI.....	357
Felix PIRSON PERGAMON 2021 YILI ÇALIŞMALARI.....	367
Fikri KULAKOĞLU, Elif GENÇ, Ryoichi KONTANI, Luca PEYRONEL, Nilgün COŞKUN, Güzel ÖZTÜRK, Abdullah HACAR, Tarık ÖGRETEN, Burcu TÜYSÜZ, M. Birol AKALIN, Erkan BEŞDOK, Mehmet Akif GÜNEN, Emin CANDANSAYAR, Çetin ŞENKUL, Evren YAZGAN, Handan ÜSTÜNDAĞ, Asım Mustafa AYTEN, Mehmet UĞURYOL, Drağsan UĞURYOL, Cihan AY, Yılmaz RIDVANOĞULLARI, Birgül YILDIZ-KÖSE 2021 YILI KÜLTEPE-KANİŞ KAZILARI.....	379
Francesca BALOSSİ RESTELLI, Yılmaz Selim ERDAL, Varlık İNDERE ARSLANTEPE KAZILARI-MALATYA, 2020-2021 SEZONU.....	393
Fulya DEDEOĞLU, Ali OZAN, Erim KONAKÇI, Bora TEMÜR EKŞİ HÖYÜK 2021 YILI KAZI ÇALIŞMALARI.....	407
Gökhan COŞKUN, Fikret ÖZBAY, Figen ÇEVİRİCİ COŞKUN AİZANOİ 2021.....	419
Göksel SAZCI, Devrim ÇALIŞ SAZCI MAYDOS KİLİSETEPE HÖYÜĞÜ KAZILARI 2021 SEZONU ÇALIŞMALARI.....	441
Grazia SEMERARO PHRYGİA HİERAPOLİS'İ (PAMUKKALE) 2021 YILI KAZI VE RESTORASYON ÇALIŞMALARI.....	453

GEDİKKAYA MAĞARASI KURTARMA KAZILARI 2021 YILI KAZI ÇALIŞMALARI

Deniz SARI*

Harun KÜÇÜKAYDIN

Özge KOCABAŞ

Mert Nadir YAZMACI

Yunus Emre ARAS

Hatice KÜTÜK

Akasya Betül PATAN

Hamza ALADAĞ

Ali ATİLLA

İN MAĞARASI (GEDİKKAYA) KONUMU

Gedikkaya Mağarası İnhisar'ın yaklaşık 1 km. güneydoğusunda, İnkaya olarak adlandırılan kayalık tepenin kuzeye bakan yamacında yer alır (Resim: 1). Tamamen Sakarya Vadisi'ne hakim bir konumda yer alan ve yöre halkı tarafından Gedikkaya olarak adlandırılan mağarasının ağzının deniz seviyesinden yüksekliği yaklaşık 300 m. kuzeyinden akan Sakarya Nehri'nden yüksekliği ise 180 m.dir. Mağara'da 1960 yılında K. H. Rupprecht tarafından fosforit araştırmaları kapsamında MTA adına araştırmalar yapılmış, mağaranın planını çizip raporlamıştır¹ ve yine 2001 yılında MTA adına Dr. Lütfi Nazik başkanlığında bir ekip Orta Sakarya

* Doç. Dr. Deniz SARI, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji, Bölümü, 11200, Gülümbe Kampüsü, Bilecik/TÜRKİYE.

Müze Müdürü Harun KÜÇÜKAYDIN, Bilecik Müzesi, Alırza Özkay Cad. No. 25, 11200, Merkez, Bilecik/TÜRKİYE.

Arkeolog Özge KOCABAŞ, Bilecik Müzesi, Alırza Özkay Cad. No. 25, 11200, Merkez, Bilecik/TÜRKİYE.

Mert Nadir YAZMACI, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji, Bölümü, 11200, Gülümbe Kampüsü, Bilecik/TÜRKİYE.

Yunus Emre ARAS, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji, Bölümü, 11200, Gülümbe Kampüsü, Bilecik/TÜRKİYE.

Hatice KÜTÜK, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji, Bölümü, 11200, Gülümbe Kampüsü, Bilecik/TÜRKİYE.

Akasya Betül PATAN, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji, Bölümü, 11200, Gülümbe Kampüsü, Bilecik/TÜRKİYE.

Hamza ALADAĞ, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji, Bölümü, 11200, Gülümbe Kampüsü, Bilecik/TÜRKİYE.

Ali ATİLLA, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji, Bölümü, 11200, Gülümbe Kampüsü, Bilecik/TÜRKİYE.

Havzası doğal mağaraları projesi kapsamında mağarayı ziyaret etmiş ve raporlamıştır². Gedikkaya Mağarası içerisinde yer alan arkeolojik kalıntılar ise, Bilecik İli Yüze Y Araştırmaları sırasında 2017 sezonunda ilk kez saptanmıştır³. Mağaranın içinde ve etrafında fosforit araştırma kuyuları, film çekimi, yarasa gübresi için toprak çıkarılması, kaçak kazı gibi çok çeşitli sebeplerden yoğun bir tahribat yapılmıştır. Bu tahribatın devam etmesini önlemek amacıyla 2019 yılından itibaren Bilecik Müzesi'nin başkanlığında kurtarma kazılarına başlanmıştır.

Gedikkaya Mağarası'nda bugüne dek Epi-paleolitik, Neolitik ve Kalkolitik olmak üzere üç farklı dönemde yerleşilmiştir; bunun yanı sıra düzensiz bir şekilde Hellenistik Döneme ait tek tük ele geçirilen malzeme; mağaranın önünde yer alan Klasik Dönem yerleşim sakinlerinin zaman zaman belli amaçlarla mağarayı ziyaret ettiğini göstermektedir.

2021 KAZILARI

2021 yılında 4x4 m. boyutlarında olan plankarelerden D6, D7, C/D8, D9, E8, E9, E10 ve E11 plankarelerinde kazı çalışmaları gerçekleştirilmiştir⁴ (Resim: 2).

D9-E8-E9-E 10-E 11 Plankareleri

Bugüne dek Mağarada açığa çıkarılan mimari kalıntılar mevcut ana kaya ve kalker bloklarına uygun bir şekilde eklenmiş birkaç sıradan meydana gelen taş sıraları ve kil toprakları ile oluşturulan yaşam birimleri ve silolar ile ocak yerlerinden oluşmaktaydı.

2021 kazı sezonunda D9 ve E9 plankarelerinde 2020 yılında E7 plankaresinde açığa çıkardığımız ocak ile çağdaş, yüzeyin hemen altından gelen ve Geç Neolitik/Erken Kalkolitik Döneme tarihlendirdiğimiz iki ocak daha saptanmıştır. Kuzeyden güneye doğru meyille yükselen taban üzerinde açığa çıkarılan ocaklardan biri ▼353,60 diğeri ise ▼354,02 kotlarında saptanmıştır (Resim: 3). Ocaklar etrafında çeşitli sürtme taş aletlere rastlanmıştır. Ocaklar arasında yaklaşık 2,0 metrelik bir mesafe vardır. Mağaranın girişinin içeri doğru yaklaşık yirmi beş metre ilerisinde, mağaranın artık tamamen loştan karanlığa döndüğü kesiminde yer alan ocaklar alanının devamında ise E 10 ve E 11 plankarelerinde silolar ve işlik alanı açığa çıkarılmıştır. Mağara giriş koridorunun son bulduğu kesimde GD köşede yer alan doğal bacanın hemen altında yer alan yükselti üzerinde ocak yerleri ile ilişkili mimari

-
- 1 K.H.Rupprecht 1960, İnhisar civarındaki Gedikkaya mağarasında bulunan fosforit zuhurunun etüdü. *MTA Raporu*, Derleme No: 02770.
 - 2 Nazik, L., ve diğ., 2001. Orta Sakarya Havzasının (Eskişehir ve Bilecik doğusu) Doğal Mağaraları. *MTA Raporu*, Derleme No:10420.
 - 3 Sarı, Deniz, 2018, "Bilecik İli 2017 Yılı Yüze Y Araştırmaları", Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yüze Y Araştırmaları, 36. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Cilt 1, 439-454, Ankara
 - 4 Ekip üyeleri: Doç. Dr. Deniz Sarı (Bilecik Şeyh Edebalı Üniversitesi Mert Nadir Yazmacı (Bilecik Şeyh Edebalı Üniversitesi), Yunus Emre Aras (Bilecik Şeyh Edebalı Üniversitesi), Hatice Küçük (Bilecik Şeyh Edebalı Üniversitesi), Hamza Aladağ (Bilecik Şeyh Edebalı Üniversitesi), Ali Atilla (Bilecik Şeyh Edebalı Üniversitesi). Akasya Betül Patan (Bilecik Şeyh Edebalı Üniversitesi) Rabia Karakaş (Bilecik Şeyh Edebalı Üniversitesi) Deniz Dak (Bilecik Şeyh Edebalı Üniversitesi), Ozan Karakaş (Bilecik Şeyh Edebalı Üniversitesi)

bulgulara rastlanmıştır. Söz konusu bulgular içinde E10 plankaresinde açığa çıkarılan küçük taş dizileri ile çevrelenmiş silo olarak tanımladığımız birimlerin (Resim: 4) yanı sıra E11 plankaresinde açığa çıkarılan işlik alanı yer almaktadır (Resim: 5).

Gedikkaya'da bu kontekst mimarisi ile beraber uzun süreli fakat sezonluk iskana işaret etmektedir. Arkeozoolojik buluntular Dr. Can Yümni Gündem danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmaktadır. Kendisinin ilk değerlendirmelerine göre, koyun ve keçilere ait eklem ve diş yaşlandırmaları, bu bireylerin önemli bir bölümünün ölüm yaşlarının bahar aylarının sonu ile yaz aylarında olduğunu göstermektedir. Bu değerlendirme söz konusu süreçte mağaradaki iskanın da bu aylarda olduğuna işaret etmektedir. Bu durum, bu evrede mağaranın birkaç ailenin barındığı yayla yerleşimi olarak kullanılmış olma olasılığını ortaya koymaktadır.

Kalkolitik Çağın daha geç bir evresine (M.Ö. 4616-4456; M.Ö. 4729-4584) tarihlenen ve işlik alanı olarak tanımladığımız kesimde ise mağara duvarı ile yukarıdan düşen kalker bloğu arasına taş sırası örülmüştür (Resim: 3). Mağaranın ana galerisine geçişin yer aldığı bu kesimde mağaranın karanlıkta kalan ve dağın içine doğru devam eden kullanıma elverişli olmayan kesimden işlik alanını izole etmek ve sınırlandırmak amacıyla söz konusu taş sırasının örüldüğü düşünülmektedir. Bacanın yer aldığı bu alanda küçük bir ocağın yanı sıra, çok sayıda kemik, kemik alet, öğütme taşı, vurgu taşı, dilgi, çanak çömlek parçaları, bakır iğne, amulet ve ağırşakların yer aldığı buluntu grubuna rastlanmıştır. Yine kırmızı ve sarı aşı boyası ile (Resim: 6), üzerinde aşı boyası kalıntıları korunan öğütme taşı parçası bu alandan ele geçirilmiştir.

D6 Plankaresi

1.0-2,50 / 0-4,0 gridlerinde 2020 sezonunda açılmış olan açma içerisinde derinleşme çalışmaları devam etmiştir. Açmada yer alan kalker bloğunun doğu kesiminde kesimde yak. 35 cm. daha derinleşilmiştir. Neolitik Dönemin geç evresinin tahrip ettiği bu alanda Epi-Paleolitik Döneme ait ve açmada yer alan kalker bloğunun da altında kilitlenmiş olan ince kumlu sarı dolgu kazılmıştır. Alanda çoğunlukla kemik ve taş buluntulara rastlanırken, güney kesimde yer yer çanak çömlek parçaları burada anakayaya kadar Kalkolitik ve Neolitik Dönem dolgusunun Paleolitik Dönem dolgusunu tahrip ettiğini göstermiştir.

Aynı plankarede kalker bloğunun güney bitiminde bloğa yaslanan ve yuvarlak hat veren taş sırası açığa çıkarılmıştır (Resim: 7). Söz konusu alanın iç kısmı Paleolitik Dönem olarak kabul ettiğimiz ince kumlu sarı dolguyu içermektedir. Söz konusu dolgu içinde ise çoğunluğu kenarlı dilgicikler ve yarımaylardan oluşan 70 adet uç *in-situ* bir şekilde ele geçirilmiştir (Resim: 8). D6 Plankaresi'nde üst kısımda ▼352.14 kotlarında alt kısımda ise ▼351.40 kotlarında çalışmalar tamamlanmıştır.

D7 Plankaresi

D7 Plankaresinde geçen sezon 1.0-2,50 / 0-4,0 gridlerinde ve ▼352,69(K)-▼352,94(G) kotlarında bıraktığımız çalışmalara bu yıl tekrar başlanmıştır. Epi-Paleolitik Dönem tabakaları içeren bu alanda ait yerleşim izleri ve buluntuları büyük oranda mağara duvarları ve duvarlarda yer alan doğal nişler boyunca saptanmıştır (Resim: 9).

Bu kesimde ilk aşamada geçen yıl açığa çıkarılan yanık dolgunun temizlenmesine karar verilmiştir. Yanık dolguya açmanın doğu kısmında rastlanırken batı kısımda, mağara duvarı boyunca yanık dolgu söz konusu değildir; bu kesim tamamen D6 plankaresinde kalker bloklarının altında kalan ince taşçıklı sarı dolgu içermektedir. Bu dolgu M.Ö. 13.500-14.500'lere tarihlenen Epi-Paleolitik Döneme aittir.

D7 plankaresinde buluntular mağaranın duvarı altında ve duvarda oluşmuş doğal nişler içerisinde bulunmuştur. Söz konusu buluntular içinde kalker, çakmaktaşı ve kuvarstan yapılmış aletlerin yanı sıra kalsedon çekirdek, omurga, alt çene kemikleri, kaplumbağa kabuğu ve boynuzların dikkat çekici bir şekilde göze çarptığı hayvan kemikleri sayılabilir. Bu kemik grubu içinde omurlar, boynuzlar, pelvis kemikleri, yırtıcı bir kuşa ait pençe bir ritüelin parçası olarak buraya konmuş izlenimi vermektedir. Bu alanda ▼352,33 kotunda oldukça büyük sayılabilecek yassı levha şeklinde taş seviyesinde çalışmalar sonlandırılmıştır.

D8 (CD.8) Plankaresi

Bu kesimdeki çalışmalar 2021 sezonunun en önemli sonuçlarından birini içermektedir. 2021 yılı kazı çalışmalarında D 8 plankaresinin içinde yer alan, mağaranın batı duvarında doğal bir odanın olduğu ilk kez saptanmıştır (Resim: 10).

Ritüel odası olarak tanımlayabileceğimiz söz konusu odanın açığa çıkarılan kısmı 3x2 metre boyutlarındadır; iç kısımda batıya, C8 plankaresine doğru genişleyen odanın tavan seviyesi yaklaşık 10 metredir. İç kısmında 70 cm. kalınlığında bir toprak dolgusu yer almaktadır. Odaya giriş güneydendir; taban seviyesinde 80 cm. üst kısma doğru ise daralan giriş kısmı tamamen kapalı halde saptanmıştır. Girişi kapatan dolgu toprağı, mağara sularının damlaması neticesinde bu kesimde taşlaşmaya yüz tutmuştur; söz konusu dolguyu mağara duvarından ayırt etmek çok güçtür. İşte bu durumdan ötürü, odanın varlığı kazının önceki iki sezonunda fark edilmemiş; 2021 yılında odanın girişinin önünde yer alan tabanda derinleşme çalışmaları sırasında ilk kez fark edilmiştir (Resim: 11).

İki farklı zaman diliminde kullanım görmüş bu odacıkta üst evrede Hellenistik Döneme ait buluntular ele geçirilmiştir. Bunlar içinde en önemlisi ise Afrodite ve Eros'un betimlendiği bir *terracotta* figürin parçasıdır. Bu alan Mağaranın hemen önündeki tepelere yayılmış olan Klasik Dönem mezarlık alanında da kullanılmıştır ve büyük olasılıkla bunlar odacık kapandıktan sonra yandaki pencereden atılmıştır.

Bu birimin odacık olarak kullanımı esas olarak Neolitik ve Kalkolitik dönemlerdedir. Bu dönem buluntuları arasında bir insan kafatasının yanı sıra, çok yoğun olarak çeşitli hayvanlara ait çene kemikleri ve insana ait çene kemikleri, aşı boyası yumruları, taştan şekillendirilmiş stilize figürin parçaları, dilgi, vurgu taşı ve bakırdan iğneler ele geçirilmiştir (Resim: 12). İnsan kemikleri üzerindeki çalışmalar Hacettepe Üniversitesi İskelet Biyolojisi Laboratuvarında Prof. Dr. Yılmaz Selim Erdal tarafından yürütülmektedir. Kendisinin ilk değerlendirmelerine göre buradan ele geçirilen insan kalıntıları en az 6-7 bireyden oluşmaktadır. İncelenen 70 kadar insan kemiği parçasında kesik izleri saptanmıştır. Bir yetişkin bireyin kafatasında ölümcül delici ve küt silah yaralanmaları saptanmıştır. İnsan kemikleri üzerindeki kesik izleri ilgili; bunlar bir ritüelin parçası mı yoksa bölgede yaşanan bir kıtlık sonucunda beslenme amacı ile mi yapıldı veya şiddetin izi mi ya da her ikisi mi gibi soruların yanıt bulması için henüz erkendir. Hacettepe Üniversitesi iskelet biyolojisi (Husbio_L) laboratuvarındaki çalışmalar devam etmektedir. Bu çalışmalardan elde edilecek verilerle insan kalıntılarında antik DNA (Human_G) analizleri de yapılacaktır. Bu çalışmalar sonlandığında daha somut verilere dayalı yorumlar yapmamız mümkün olacaktır.

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇLAR

2019-2021 yılları arasında gerçekleştirilen üç kazı sezonunun sonucunda Gedikkaya Mağarası'nın bugüne dek Paleolitik, Neolitik ve Kalkolitik olmak üzere üç farklı dönemde yerleşime sahne olduğu anlaşılmıştır. Neolitik Dönem en azından üç evre ile temsil edilirken, Kalkolitik Dönem bulgularına tahrip edilmiş dolgularda rastlanmıştır. Bunun yanı sıra düzensiz bir şekilde Hellenistik ve Roma dönemlerine ait çok az sayıda ele geçirilen malzeme; mağaranın yer aldığı kayalık tepenin eteklerinde yer alan yerleşim yerinin sakinlerinin zaman zaman belli amaçlarla mağarayı ziyaret ettiğine işaret etmektedir.

2021 çalışmalarının en önemli sonuçlarından biri 2019 ve 2020 verilerinden elde ettiğimiz Karbon14 yaş tayini analiz sonuçlarıdır. Mağara'da, Paleolitik ve Neolitik Dönem tabakalarından elde edilen ve TÜBİTAK MAM Laboratuvarı'na gönderilen bir adet kemik ve üç adet kömür örneğinden⁵ gelen Karbon 14 yaş tayini analizlerinin kalibre edilmiş sonuçlarına göre şimdilik bilinen en eski tarih M.Ö. 14 495-14 121 aralığını vermektedir; Prehistorik tabakalar ait en geç tarih ise M.Ö. 4416-4456 aralığını vermiştir.

Tarihöncesi çağlarda gerek su ihtiyacını karşılamak gerekse beslenme ihtiyacını karşılanması amacıyla mağaraların girişi doğuya ya da güneydoğuya bakar. Gedikkaya Mağarası'nda ise tam tersi bir durum söz konusudur; mağaranın ağzı kuzeybatıya bakmakla beraber akarsu seviyesinden de belirgin bir şekilde yükseltisi söz konusudur. Dolayısıyla bu mağaranın barınma amacının yanı sıra özel bir amaçla da kullanılmış olması gerekmektedir.

Neolitik tabakalarında saptanan buluntu grupları şaşırtıcı bir şekilde bilinen Kuzeybatı Anadolu Fikirtepe ve Fikirtepe öncesi Neolitik kültürlerinden farklı öğeler içermektedir. Bunlar içerisinde Balkanlar, Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu kültürleri ile ilişkilendirebileceğimiz çanak çömlek yer almaktadır. Ele geçirilen bir diğer buluntu grubu ise mermer

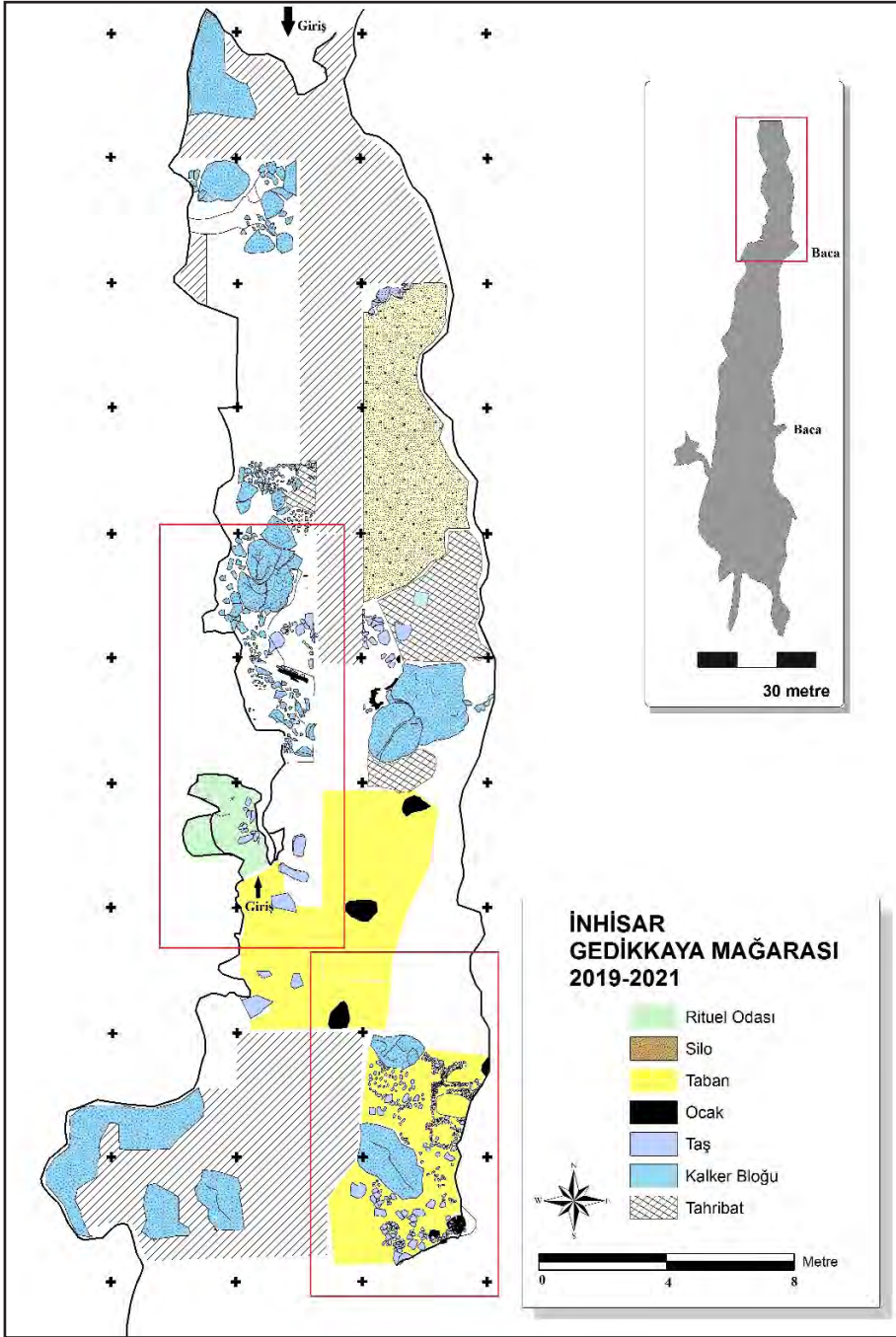
kap parçaları ve bunların stalagmitten taklitleri ve yine mermerden Kilya tipi idollere ait bir gövde parçası buradaki toplulukların bu defa Ege dünyası ile ilişkilendirmektedir.

Tarihöncesi dönemlerden beri önemli güzergahları birbirine bağlayan bir kavşak noktası olarak kabul edebileceğimiz İnhisar Bilecik, bir yandan Doğu Akdeniz ve Orta Anadolu kültürleri ile Kuzey Ege ve Balkan kültürleri arasındaki ilişkileri ortaya koymak bağlamında kilit bir bölgedir.

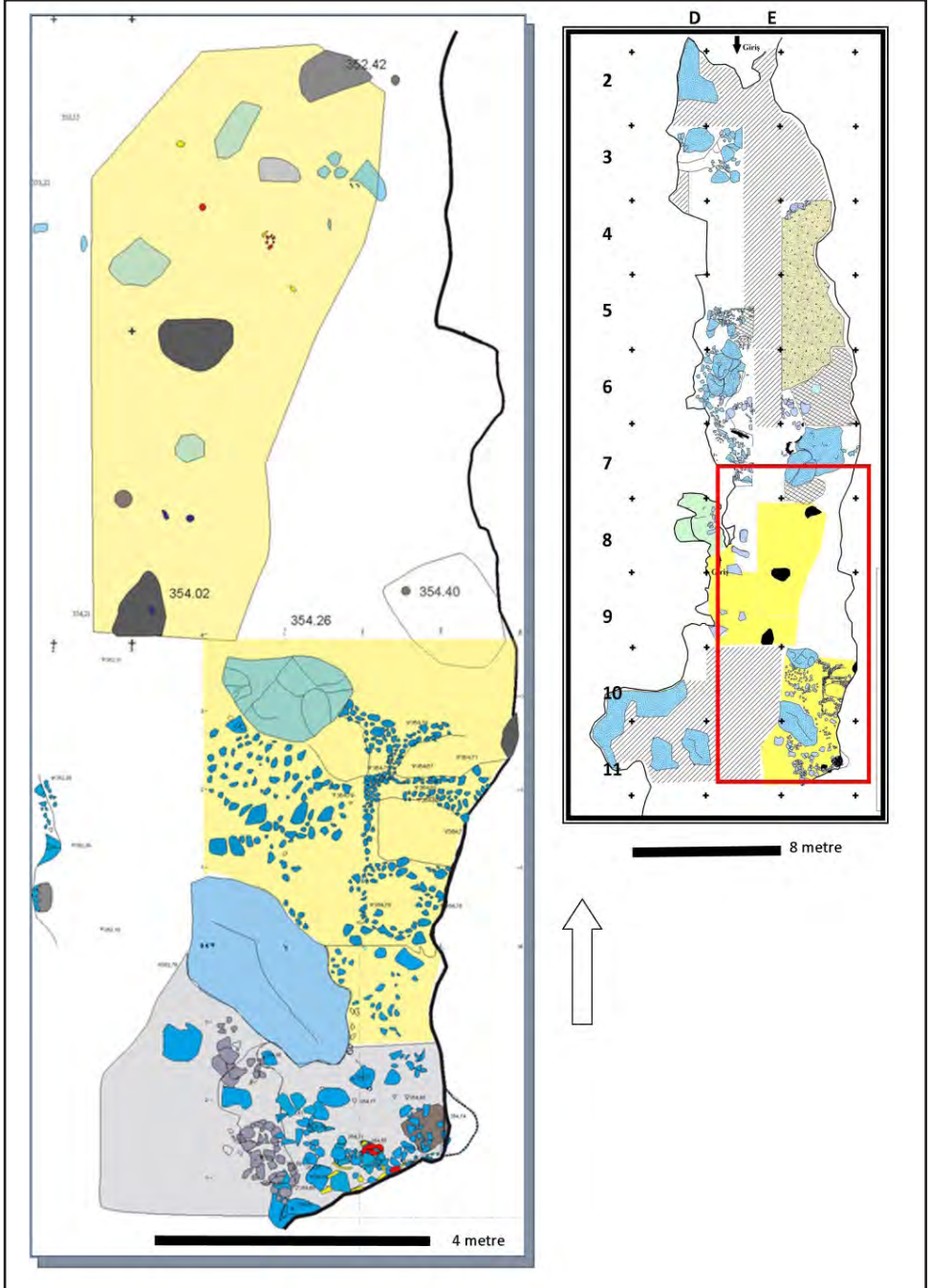
Gedikkaya Mağarası'ndaki çalışmalar bugüne dek bilinen tarihöncesi dönemlerdeki insan hareketliliğine sahne olan güzergahlara ek olarak Kuzey Anadolu Fay hattı boyunca ve/ve ya Karadeniz'in kuzey kıyısı boyunca da bir hareketlilik ve kültürel etkileşimin varlığına işaret etmektedir.

Resim 1: Gedikkaya Mağarası konumu ve doğal iletişim yolları.

Resim 2: Mağara planı ve 2021 yılı çalışılan alanlar (kırmızı ile işaretli).

Resim 3: E8-11 Ocaklar, silolar ve ışık alanı.

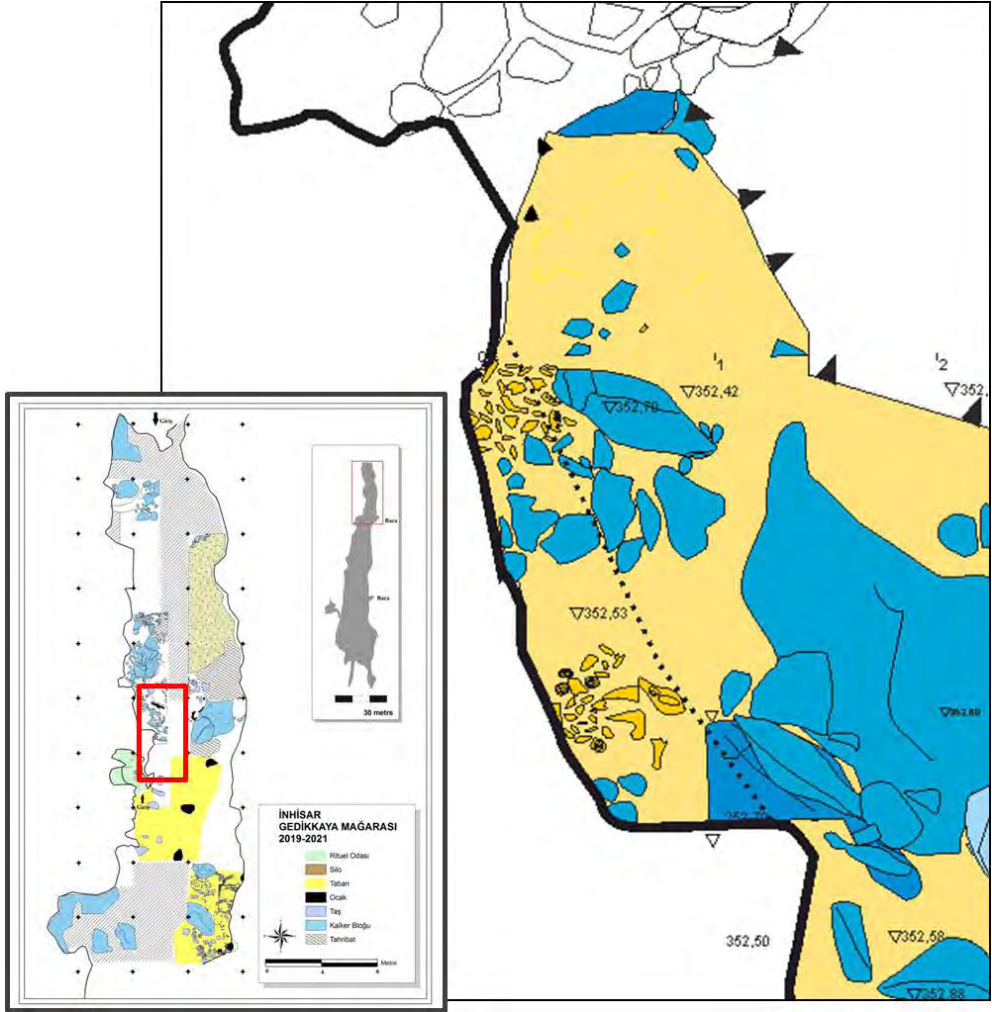
Resim 4: E10 Silolar (batıdan görünüm).

Resim 5: E11 İşlik alanı.

Resim 6: E11 İşlik alanı ve aşı boya ları.

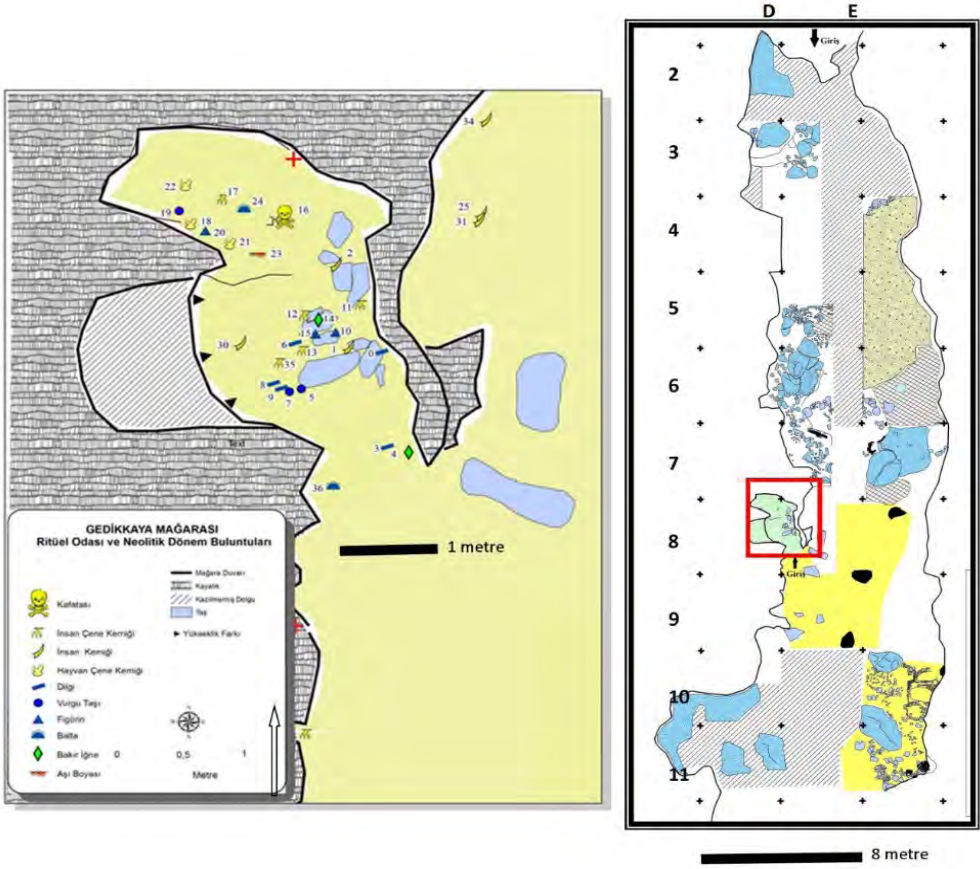
Resim 7: D6 ve D7 Plankareleri ile *in-situ* kemik buluntuları.

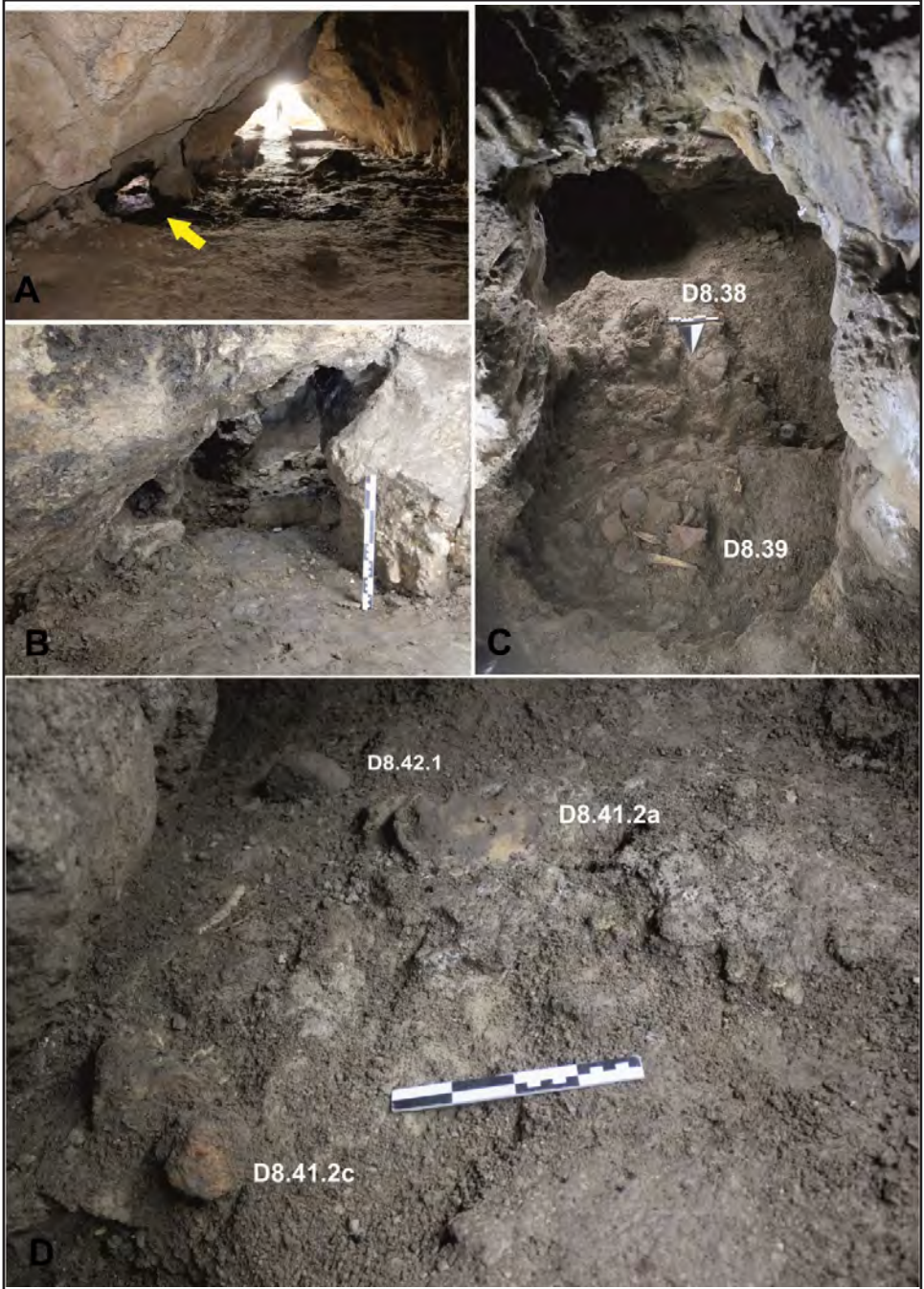
Resim 8: Sırtlı dilgicikler, mikro uç ve yarımaylardan oluşan yontmataş toplu buluntusu.

Resim 9: D7 Plankaresi (doğudan görünüm).

Resim 10: Ritüel Odası planı.

Resim 11: Rituel Odası (CD 8 plankaresi).

Resim 12: Rituel Odası'nda (CD 8 Plankaresi) ele geçirilen buluntular.